

Terugmeldingen van stokoude buizerds

Johan Bos

*Vorig jaar kreeg ik een terugmelding van een buizerd *Buteo buteo* die ik bijna dertig jaar geleden als nestjong had geringd. Dat was in 1989, om precies te zijn, en het was al zo lang geleden dat ik me het nest waarop ik de jongen had geringd niet eens meer voor de geest kon halen. De vogel in kwestie werd ruim 26 jaar, een enorme leeftijd voor een buizerd.*

Hoe oud kunnen buizerds eigenlijk worden? In de Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels (Bijlsma 1993) wordt bij de analyse van de ringgegevens 18 jaar als oudste leeftijd gegeven. Melde (1983) schrijft in zijn monografie over de buizerd dat de oudste hem bekende buizerd meer dan 25 jaar oud werd. Mebs & Schmidt (2006) geven 25 jaar voor vrijlevende en 30 jaar voor in gevangenschap levende buizerds als maximale leeftijden aan. Ik vroeg me derhalve af of mijn terugmelding de oudste ooit teruggemelde buizerd van Nederland zou kunnen zijn.

Na navraag bij het Vogeltrekstation bleek dat er de laatste jaren meerdere "grijze" (ouder dan 20 jaar) buizerds zijn gerapporteerd. Maar als het om leeftijd gaat moet je terugmeldingen kritisch interpreteren. De omstandigheden waarbij ringen gemeld worden zijn cruciaal om leeftijd van een terugmelding met acceptabele betrouwbaarheid vast te stellen. Van het Vogeltrekstation kreeg ik voor nadere analyse een bestand met de vijftig oudste terugmeldingen van buizerds. Hierin ging ik op zoek naar leeftijdrecords.

Werkwijze

Ten eerste keek ik naar de omstandigheden die vermeld werden bij de terugmeldingen. Meldingen met "ring only found" werden genegeerd omdat bij deze meldingen de sterfdatum veel eerder kan zijn dan de datum waarop de ring gevonden is (ringen kunnen bijvoorbeeld met een metaaldetector zijn gevonden en al jarenlang onder de grond liggen). Hierdoor vielen er al elf meldingen af. Hetzelfde deed ik met meldingen "dead but no information on how recently the bird had died". Na het filteren van deze meldingen bleven er nog 36 over. Hierna verwijderde ik alle meldingen met terugvangstconditie "not freshly dead", resulterend in een restant van 23 terugmeldingen.

Tenslotte waren er nog een aantal duplicaten. Eén buizerd blijkt drie keer te zijn gemeld (ring 6027977): de eerste keer als "ziek", later twee keer (waarschijnlijk abusievelijk) "dood" gemeld door een vogelopvangcentrum. De vroegste melding met "freshly dead" werd in het bestand gehouden, de andere twee verwijderd. Een soortgelijk verhaal gold voor een dubbele melding van een Buizerd met ring 6060803. Deze was gevangen en vrijgelaten door een ringer op 27 december 2011 toen het beest de 25 jaar al gepasseerd was. Ruim twee jaar later werd het beest dood gevonden op 20 maart 2014 (ruim 27 jaar oud) op nagenoeg dezelfde plek. De vangstmelding werd verwijderd om dubbeltellingen te voorkomen.

Het toepassen van deze filters resulteerde uiteindelijk in een verzameling van twintig terugmeldingen van buizerds op leeftijd (alle ouder dan 20 jaar). Bij de analyse van terugmeldingen moet dus goed gelet worden op dubbelmeldingen en op de vindomstandigheden: van de aanvankelijk vijftig terugmeldingen was slechts 40% bruikbaar voor leeftijdsbepaling.

Analyse

Dit bestand van twintig terugmeldingen gaan we nu beter bekijken. Alle buizerds in dit bestand waren als nestjong geringd in Nederland, behalve een in Nederland gevonden buizerd met een Belgische ring die als “after first year” op 8 maart 1974 geringd was, en waar we dus (tenminste) twee jaar moeten bijtellen. Bij de terugmeldingen werd 19 keer “buizerd” als soort opgegeven, en één keer “havik”, waarvan ik bij de laatste voor het gemak maar aanneem dat de vinder de soort verkeerd gedetermineerd heeft. Bij 19 van deze buizerds werd als conditie “freshly dead within about a week” gemeld. Eén buizerd werd in het veld afgelezen met een telescoop en was dus nog levend.

Gezien deze informatie neem ik aan dat de afgeleide leeftijd (verschil tussen ringdatum en vinddatum) van deze terugmeldingen betrouwbaar is, en kunnen we naar de leeftijdrecords kijken. De oudste buizerd werd ruim 28 jaar, of wat nauwkeuriger: 342 maanden (dus 28,5 jaar). Dit was een buizerd met ring 7008417, geringd op 22 mei 1971 in Noord-Brabant en op 24 november 1999 bij Roermond teruggemeld. Verder waren er zelfs drie met 27 jaar op de teller, zoals Tabel 1 laat zien. De vijfde plaats wordt dus ingenomen door “mijn” buizerd met 26 jaar.

Tabel 1. Aantal terugmeldingen van “oude” buizerds per leeftijd (in jaren).

Leeftijd (jaar)	22	23	24	25	26	27	28
Frequentie	3	6	4	2	1	3	1

De meest voorkomende vermelde omstandigheden waren “vogel gevonden” (5 maal), verkeersslachtoffer (5 maal), en verzwakt of gewond (4 maal). Al deze buizerds werden verspreid over de jaren van 1971 tot en met 1991 geringd. Uitschieter is 1989, een jaar waarin vier buizerds met uitzonderlijke hoge levensverwachting werden geringd. De jaren waar de hoogbejaarde buizerds gemeld werden varieerden van 1997 tot 2016. Vanaf 2006 worden eigenlijk ieder jaar wel één of twee buizerds op leeftijd gemeld (zoals recent, zie Vrijlink 2016).

Allerlei nieuwe vragen werpen zich op. Heeft het geboortjaar invloed op overleving? Dit zouden we kunnen bekijken door niet alleen naar de oudere buizerds te kijken (vergeet niet dat slechts een heel klein percentage van de buizerds een leeftijd van boven de twintig bereikt – de meeste buizerds leggen het loodje in hun eerste of tweede levensjaar). Een andere spannende vraag: heeft de ringplaats effect op overleving? Een plaatje zegt meer dan duizend woorden, en Figuur 1 geeft de verplaatsingen van de twintig oude buizerds uit Tabel 1 weer.

Opvallend zijn de vele meldingen uit het noorden van het land (Friesland, Drenthe en Overijssel). Komt dat omdat daar veel geringd is (beduidend meer dan in andere regio’s van het land) aan het eind van de vorige eeuw? Of is hier iets anders aan de hand? Misschien

Figuur 1. Ringplaats en vindlocatie van buizerds ouder dan 20 jaar

wel. Er komen zelfs twee meldingen van oude buizerds die op vrijwel dezelfde locatie bij Staphorst geringd zijn. Toeval of niet?

Discussie

Het vele ringwerk aan roofvogels in de jaren '80 en '90 van de vorige eeuw werpt nu zijn vruchten af. Wie had gedacht dat buizerds zo oud konden worden? Een leeftijd van boven de twintig lijkt echt geen uitzondering, maar natuurlijk haalt slechts een klein deel van de populatie deze leeftijd. Frappant is dat een kwart van de opgegeven doodsoorzaken een botsing met auto of trein betrof – wellicht hadden deze buizerds er nog een paar jaar aan vast kunnen plakken. Ten slotte: records zijn er om gebroken te worden. Het is een kwestie van tijd dat we een terugmelding van een buizerd van 30 jaar of meer onder ogen krijgen!

Dankwoord

Met dank aan Henk van der Jeugd en Murad Maas voor het beschikbaar stellen van de data en hulp bij het converteren en interpreteren van de database. Verdere dank gaat uit naar Peter Boelée en Henk Castelijns voor het speurwerk naar de omstandigheden van Buizerd 6067348. Martijn Wieling hielp me om de kaart in Figuur 1 te maken met behulp van de programmeertaal R.

Literatuur

Bijlsma, R.G. (1993): Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels. Schuyt & Co, Haarlem.
Mebs, T. & D. Schmidt (2006): Die Greifvögel Europas, Nordafrikas und Vorderasiens. Kosmos.
Melde, M. (1983): Der Mäusebussard. Die Neue Brehm-Buecherei.
Vrijlink, J. (2016): Terugmeldingen. Op het Vinkentouw (137), p. 14.

Johan Bos, johan.bos@rug.nl